

Kivonatok egy halotti búcsúztatóból

(Vajdaság, Szilágyi)

Összefoglalás ♦ *Az emberi lét három legfontosabb eseménye a születés, házasságkötés és az elhalálozás. Mindegyiket különös tisztelet illeti meg. Ez ma is így van, régen pedig még hangsúlyozottabb volt. A halottnak kijárt a végtisztesség, amely tartalmazta a viszontlátás reményét, az Istenhitet is. A hit és a remény ellenére minden ember halála szomorúságot okoz a szeretteiben és tisztelőiben. A mai temetési szertartást hosszú idő előzte meg, a 20. században is a „közkedvelt” búcsúztatók terjedtek el. A búcsúztatóban úgymond az elhunyt búcsúzik az életben maradtaktól. Ezeket a halottas háznál, a szertartáson kívül, nem a pap, hanem a kántor énekelte. Hogy a kántor megfeleljen eme nemes küldetésének, jól képzettnek kellett lennie. A kántortanítók tökéletesen eleget tettek az ezirányú elvárásoknak. Munkánkban Brezlay Jenő, szilágyi (Vajdaság, szerbül Svilojevo) kántortanító halotti búcsúztatóit mutatjuk be. Az elkallódott és véletlenül előkerült füzet összesen 56, 1920 és 1922 közt elhunyt személy búcsúztatóját tartalmazza. A legfiatalabb egy hat órát megélt újszülött, a legidősebb 86 éves volt. A sok kisgyerek búcsúztatói – csakúgy, mint a felnőttekéi – változatosak. A temetéseket meghatóbbá tévő, közel 800 strófa közül adunk ízelítőt.*

1. Bevezető

Egy kézzel írott füzethez jutottunk. Szürke, kemény fedelén csak a „Búcsúztatók” kifejezés áll. Szerzője nincs feltüntetve. A szöveg olvasásakor kiderült, hogy szilágyiak (Szilágyi, Svilojevo, Nyugat-Bácska, ma Szerbia) temetésén énekeltek a lejegyzetteket (mint szilágyi lakos, illetve „telepestársai”-tól – Szilágyi korábbi neve Telepes – búcsúzott az elhunyt). A település névadója Szilágyi Dezső ügyvéd, politikus (1840-1901), aki azt 1899-ben alapította. 1948-ban 1750, 2011-ben 1179 lakosa volt Szilágyinak. A jugoszláv polgárháborúig zömmel magyarok lakták. A falu jellegzetessége a mérnöki pontossággal megtervezett és megvalósított elképzelés: minden utcája nyílegyenes, az utcák merőlegesen metszik egymást. Molnár Emese okleveles tanítónő, helybéli lakos derítette ki (adatközlő Magó Margit, Mancinéri, kórustag), hogy Brezlay Jenőről, a falu első kántoráról, kántortanítójáról van szó, aki

egy időben iskolaigazgató is volt a faluban. Bremzay Jenő (+1930) kántor Bálint György (1856-1931) plébánossal szolgált együtt.

A füzet tartalmát 56 személy – 1920-ból 13, 1921-ből 27 és 1922-ből 16 gyerek, nő és férfi – búcsúztatója képezi. A legfiatalabb 6 órát élt, a legidősebb 86 éves volt. Az elhunytak közül 23-an voltak 10 évnél fiatalabbak. 31 felnőttet ért a halál (*1. ábra és 1. táblázat*). Egy kivételével római katolikusok voltak (*1. táblázat*).

A "Búcsúztató" gyűjtemény 163 oldalas. Az általános adatok (vezeték- és keresztnév, életkor, a házasságban eltöltött évek száma, az elhalálozás és a temetés dátuma, illetve ideje – d.e. vagy d.u.) mellett adott az az egyházi ének, amely valójában a búcsúztató dallamát képezi. Ezek a következők: *Hol vagy én szerelmes...* (22 eset; a Hozsannában a 146-os ének), *Oh édes Megváltóm...* (19; 247), *Oh emberi gyarló nemzedék...* (7; 246), *Jézusomnak kegyelméből...* (4; Szent vagy Uram-ban a 241B ének), *Mondj naponkint és óránkint...* (2; a Hozsannában a 186-os számú ének), és *Jézus az én reményem...* (2; Kottás Harangszó, 557-es számú ének). Az énekek megválasztása nem függött sem az elhunyt nemétől, sem a korától.

Minden búcsúztató első strófái általánosak. Van, hogy az elhunyt szól az egybegyűltekhöz, de a fordítottja is megtalálható. Ez lehet három, de öt strófa is. A folytatásban már a halott szól – gyerekek esetében: elsőnek az édesapjához, majd az édesanyjához, testvéreihez, nagyszüleihez, keresztszüleihez. A búcsúztatót egy általános versszak zárja (lásd a folytatást). Felnőtt esetében: házastárs, gyerekek (külön-külön strófa), édesapa, édesanya, após és anyós, koma, helységbéliek. Ugyancsak általános versszak van a búcsúztató végén. Egy-egy temetésen leggyakrabban 10-14 strófás volt a búcsúztató (*2. táblázat*).

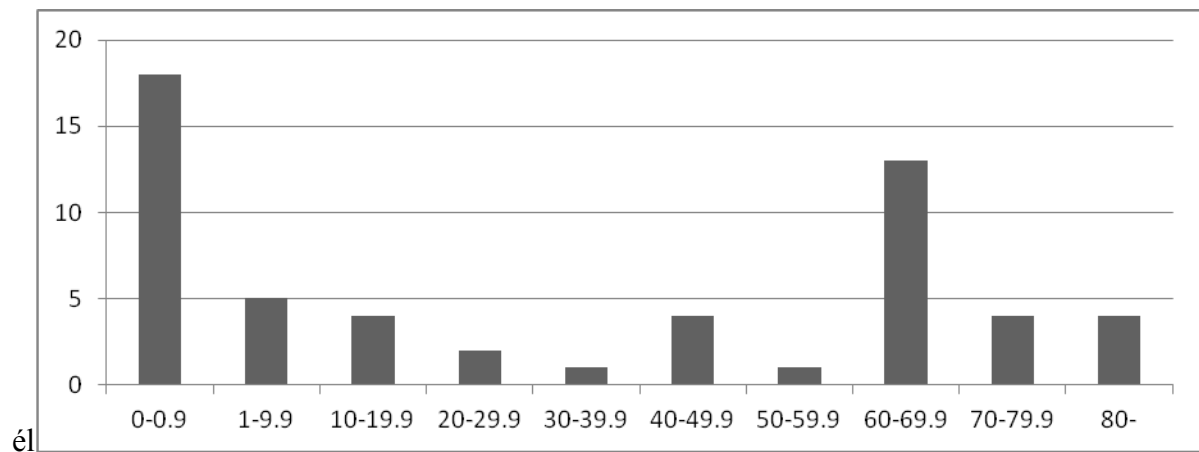
1.táblázat: A búcsúztatottakra vonatkozó fontosabb adatok

	Dátum	Elhunyt	Vallás	Életkor	Családi állapot	A halál oka	Foglalkozás	Versszak
1.	1920.07.30.	Visinka Istvánné szül. Németh Verona	RK	40 (23)	férjezett	tüdővész		17
2.	1920.10.09.	Csernik József	RK	83	özv.	végelgyengülés	földműves	10
3.	1920.10.14.	Horváth Pál	RK	17	nőtlen	tüdővész	földműves	12
4.	1920.10.28.	Walter Antal	RK	10	gyerek	tífusz		10
5.	1920.10.28.	Halász Jánosné szül. Tumbácz Erzsébet	RK	72	özv.	végelgyengülés		13
6.	1920.10.29.	Zámbó József	RK	3 nap	gyerek	veleszületett gyengeség		10
7.	1920.10.30.	Toldi István	baptista	5	gyerek	hashártyagyulladás		11
8.	1920.12.03.	Mihalek Mihály	RK	69 (44)	nős	vízbetegség	földműves	17
9.	1920.12.07.	Vismeg István	RK	17 nap	gyerek	veleszületett gyengeség		10
10.	1920.12.10.	Bálint Teréz	RK	86	özv.	végelgyengülés		11
11.	1920.12.11.	Franczia János	RK	42	nős	tüdőbaj	napszámos	20
12.	1920.12.26.	Czurnity János	RK	56	nőtlen	tüdőbaj	napszámos	10
13.	1920.12.31.	Czellig Ferenc	RK	1 hó	gyerek	veleszületett gyengeség		12
14.	1921.01.14.	Csévári Erzsébet	RK	11 hó	gyerek	tüdőgyulladás		11
15.	1921.01.26.	Pintér Jánosné szül. Balla Tereza	RK	63	özv.	tüdőbaj		19
16.	1921.03.18.	Balla József	RK	13	gyerek	láz		18
17.	1921.03.25.	Balla Mátyás	RK	67 (4)	nős	agyvérzés	földtulajdonos	21
18.	1921.03.30.	Robár Ferenc	RK	69	özv.	agyvérzés	földtulajdonos	8
19.	1921.04.07.	Pintér Istvánné szül.Fuszkó Katalin	RK	27 (10)	férjezett	tüdőgyulladás		19
20.	1921.04.08.	Kartali Antalné szül. Torma Mária	RK	64	férjezett	agyvérzés		21
21.	1921.04.09.	Fontányi szül. Pastyik Rozália	RK	65	férjezett	gyomor grippe		19

22.	1921.05.11.	Barányi Lajos	RK	29 nap	gyerek	frász		9
23.	1921.05.15.	Balla György	RK	1 hó	gyerek	frász		11
24.	1921.05.17.	Drobináné szül. Lipták Rozál	RK	81	özv.	agyvérzés		11
25.	1921.05.30.	Radics Ferenc	RK	2 hó	gyerek	veleszületett gyengeség		10
26.	1921.06.06.	Cseh Mária	RK	18 nap	gyerek	frász		10
27.	1921.06.19.	Tóth János	RK	1 hó	gyerek	szamárköhögés		10
28.	1921.07.31.	Szöllősi János	RK	60 (30)	nős	tüdőgyulladás		20
29.	1921.08.05.	Király Ferenc	RK	4 hó	gyerek	bélcsavarodás		9
30.	1921.08.05.	Szalma Ilona Piroska	RK	7 hó	gyerek	tüdőbaj		12
31.	1921.09.20.	Szayer József Károly	RK	2 hó	gyerek	frász		11
32.	1921.10.02.	Péter Mariska Ilona	RK	2 hó	gyerek	veleszületett gyengeség		14
33.	1921.10.12.	Zámbó József	RK	68 (10)	nős	agyvérzés	földműves	18
34.	1921.10.14.	Mendei Lajos	RK	1 év	gyerek	frász		14
35.	1921.10.16.	Vörös szül. Tompa Katalin	RK	23 (2)	férjezett	szívelégtelenség		15
36.	1921.11.11.	Wehmann János	RK	30 (4)	nős	tífusz	kőműves	18
37.	1921.11.22.	Dudás János Pál	RK	21 hó	gyerek	tüdőgyulladás		14
38.	1921.12.07.	Dudás szül. Szokolai Teréz	RK	69 (10)	férjezett	végkimerülés		15
39.	1921.12.11.	Toldi Antal	RK	76 (51)	nős	agyvérzés	földműves	25
40.	1921.12.26.	Szalai Mária	RK	6 hét	gyerek	veleszületett gyengeség		10
41.	1922.02.10.	Nagy István	RK	77 (44)	nős	végkimerülés	napszámos	11
42.	1922.02.17.	Bársony Andrásné szül. Tót Verona	RK	85 (38)	özv.	végkimerülés		16
43.	1922.03.11.	Kanyó Dániel	RK	40 (18)	nős	baleset	földműves	20
44.	1922.03.16.	Cselenák István	RK	16 nap	gyerek	veleszületett gyengeség		10
45.	1922.03.24.	Littvay József	RK	13 nap	gyerek	veleszületett gyengeség		10
46.	1922.03.30.	Kazimity János	RK	1	gyerek	frász		15
47.	1922.04.07.	Oláh Mária	RK	6 hó	gyerek	frász		13
48.	1922.04.12.	Futó Ferenc	RK	1 nap	gyerek	veleszületett gyengeség		5

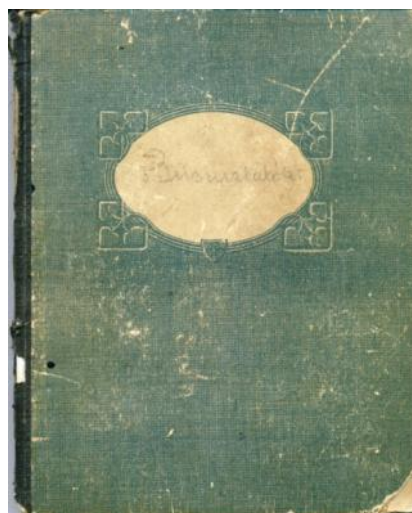
49.	1922.04.16.	Kalmár Borbála	RK	76	özv.	végkimerülés		10
50.	1922.04.18.	Kazimity Mária	RK	1 nap	gyerek	veleszületett gyengeség		14
51.	1922.04.22.	özv. Bábi Ilona Czellig Jánosné	RK	64	özv.	tüdőbaj		17 (két 16-os vsz. van
52.	1922.05.01.	Szabó János	RK	67 (49)	nős	tüdőbaj	földműves	21
53.	1922.05.09.	Kővári szül. Pálinkás Verona	RK	62 (43)	férjezett	rák		19
54.	1922.05.28.	Papp János	RK	68	özv.	agyvérzés	földműves	13
55.	1922.06.16.	Fehér Illés	RK	40 (4)	nős	tüdőbaj	földműves	12
56.	1922.06.29.	Horváth Mária	RK	68	özv.	tüdőelégtlenség		13

1. ábra: A búcsúztatott személyek életkora

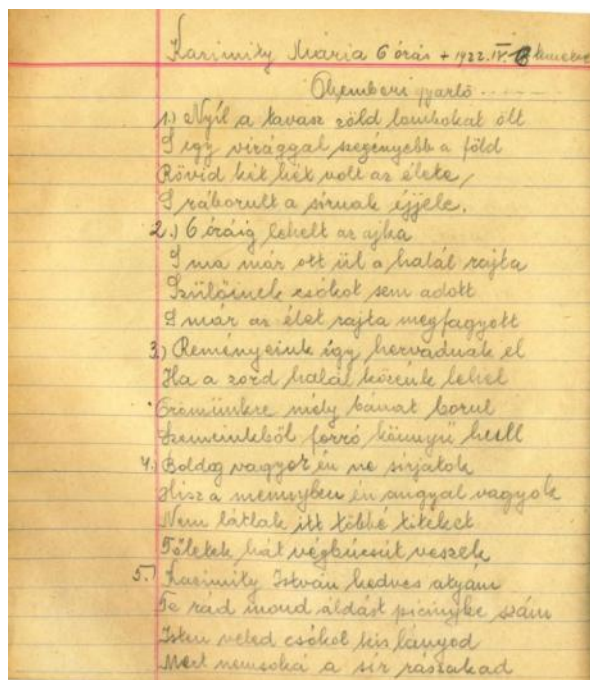

2. táblázat: A versszakok száma és azok gyakorisága

Versszakok száma	5-9	10-14	15-19	20-24	25-
Gyakorisága	4	30	14	7	1

1.kép: A füzet borítója

2.kép: Egy oldal a füzetből

2. Válogatás a Búcsúztatóból

Mit tudunk meg az elhunytól a búcsúztató szövegéből? Ki ápolta; meddig tartott a szenvedése (pl. "hirtelen" hunyt el az illető, vagy "4 év szenvedés után"); családi állapota (nős, férjezett, özvegy); hány családja van, van-e nevelt gyereke (a legnépesebb: 10 gyereke, 40 unokája és 5 dédunokája volt az elhunytaknak); meddig volt özvegy; ha van fogoly a családban, ki az, esetleg hol fogoly; rózsafüzér-tag-e? Mi volt a foglalkozása – tűzoltó, képviselő, harangozó; a szabadságharc évében született; ketten húsvét napján hunytak el. A legfiatalabb elhunyt Kazimierz Mária volt, aki 6 órát élt, míg a legidősebb özv. Bálint Teréz volt a maga 86 évével.

Tekintettel arra, hogy a füzet terjedelmes, ezért nem tudjuk a teljes szöveget közreadni. Válogatási szempont volt a halott kora, neme, a strófák száma, a gyerekek esetében pedig a bevezető strófákat (is) ismertetjük. Cikkünkben a teljes szöveg töredékét közöljük (95 versszakot a 774-ből), 13 személytől. Az írásjelek az eredeti szövegben is hiányoznak.

Az első búcsúztató Németh Máriához szólt.

Németh Mária 40 éves 23 éves házasság +1920. VII/30 temetve VII/31. d.u

Dallam: *Mondj naponkint...*

1. *Hosszas kinszenvedés után eltakar a szemfödő / Megelégette kínomat a hatalmas teremtő / Ifjú testem por hamu lesz amíg lelkem égbe száll / Hol rám a fájdalom anyja s a szentek serege vár.*
2. *Éva vétke mit okozott ime itt a példa rá / Nemrég még köztünk mosolygott s most visszük a föld alá / Itt hagyja a gyermekeit itt hagyja a hű férjét / Kivel boldog házasságban élt 23 évet.*
3. *Jaj nem bírom már kitárni felétek a két karom / Megfagyott az édes drága anyai csók ajkamon / Végbúcsúmat hallgassátok így ha másképp nem lehet / Kik felettem fájdalommal ontjátok a könnyeket.*
4. *Legelőször tőled válok Visinka István férjem / Akivel a legszebb s legjobb házasságot éltem / Te rád bízom árváimat, viseld jól a gondjokat / Legyen boldog, áldjon Isten s nyerj az égbe majd utat.*
5. *Oh hát tőletek hogy váljak szeretett jó gyermekim / Többé már nem adnak csókot meghidegült ajkaim / Jaj miért is kell itthagyni benneteket ily hamar / Mert hogy a sír előletek engem már eltakar.*
6. *Visinka Mihály jó fiam fölöttem zokogva látlak / Könnyeidért, bánatodért, koporsómból megáldlak / Tóth Ilonka hű pároddal, áldjon Isten két keze / Boldogságtok fényes napja ne áldozzon soha le.*
7. *Visinka Teréz jó lányom, szívem kedves virága / Fáj a szívem, hogy így látlak koporsómnál zokogva / Ne feledd el jó anyádat aki nagyon szeretett / Buják Márton hű férjeddal Isten áldjon meg téged.*
8. *Visinka József és Ferenc hogy búcsúzzak tőletek / Jó fiaim elég korán hagylak árván bennetek / Bút és bajt ne ismerjetez itt a földi életben / Hanem éljetez még soká hit remény s szeretetben.*
9. *Oh de azért ne sírjátok itt maradt jó apátok / Az ő hűséges jó szive gondot visel reátok / Anyátokhoz jöjjetek ki néha néha gyermekim / S mondjátok majd érte imát kihült szive porain.*
10. *Visinka József apósom s Juhász Kati anyósom / Betegségben ápolóim Isten bennetek áldjon / Ha élteteknek napja setét éjre változik / Az adjon erőt nyugalmat, kinél az élet s a hit.*
11. *Tetőled is el kell válnom özvegy Visinka Teréz / Itthagylak már, el kell mennem, bár a válás oly nehéz / Áldja Isten özvegy élted és egyetlen kis fiad / Ne bánkódj és vigasztalódj, hisz Isten irgalma nagy.*
12. *Visinka Rozi sógornőm, nekünk is el kell válni / A te szerető szivedet nekem már itt kell hagyni / Isten áldjon hű pároddal és egész családjával / lelj örömet s vigasztalást egyetlen kis lányodban.*

13. *Tehozzád is van még szavam Visinka Mári ángyom / A jó Isten akarata, hogy tőled el kell válnom / Áldja Isten özvegy élted és két kedves gyermeked / Imádkozzál néha értem s ne felejts el engemet.*

14. *Tóth Kálmán kedves jó nászom s Bugris Viktor nászasszony / Nem maradhatok veletek tőletek is kell válnom / Áldja Isten családtokat s szerető lelketeket / Minden jóval árasszon el kegyelme benneteket.*

15. *Buják János másik nászom Antalovics Annával / Fogadjátok bucsucsókom e végső pillanatokban / Isten legyen hát veletek és kedves családtokkal / Áldja meg az Isten földi éltetek minden jóval.*

16. *Surján István keresztkomám s nőd Salamon Mária / A mi szerető szívünknek immár el kell válnia / Legyen Isten tiveletek és kedves családtokkal / Egykor majdan találkozunk fent Isten országában.*

17. *Rokonaim, szomszédaim s megtisztelő vendégek / Áldjon Isten mindnyájtokat mostan a sirba térek / Szerelmes édes Jézusom! Végy magadhoz Istenem / S vigasztald meg fájdalmunkban kik siratnak ide len.*

Kivonatos gyerekbúcsúztatók

A sablonos részeket, hacsak nem egyediek, kihagyjuk. Követtük a füzetben leírtak sorrendjét. Az előforduló helyesírási hibákat nem javítottuk ki.

Viszmege István 17 napos +1920 XII 7én temetve XII/8án

Dallam: *Hol vagy én szerelmes...*

1. *Tizenhét nap előtt nem is olyan régen / Halvány pici csillag tünt fel az égen / De alig láttuk meg máris lehult / S helyére a bánat árnya borult*

2. *Sóhajtott a halál s megrendült a test / A hajnali fényből lett mindjárt est / Az estét követte az éjszaka / S kimult a szülőknél kis magzata.*

3. *Nincs okunk keseregni boldog a csöppség / Angyaloknak puha sebes szárnya / Fölvitte a fényes mennyországba.*

4. *Apám Viszmege Mihály Isten veled / Áldásait az ég adja meg neked / Élj soká boldogan kívánom / Szerencse kísérje e világon*

5. *Isten áldjon anyám Bálizs Mária / Szived születésem reménnyel várta / Reményed letörött itt kell hagynom / Életedre Isten áldást adjon.*

6. *Viszmege József kedves jó testvérem / A menny nyílt meg már lakul én neked / Kis testvérvéd csak azt kívánja / Hogy életed az Isten megáldja.*

7. *Kedves nagyszüleim Isten veletek / Kis unokátok búcsúzik tőletek / Áldjon meg az Isten benneteket / Mindannyian boldogok legyetek*

Csévári Erzsébet 1 éves +1921 I/15 temetve I/16án

Dallam: *Hol vagy én szerelmes...*

1. *Könnybe borult arccal tekintünk reád / Kisded koporsóba bezárt kis virág / Bánat tépi a szivünket érted / Jaj! Mért kell már neked sirba térned.*
2. *Közöttünk csak egy esztendő volt / S rövid szenvedéssel a sírba tértél / Jaj mért hagysz itt kis Erzsikénk minket (megjegyzés: a strófának nincs negyedik sora)*
3. *Nem adhatunk többé néked csókokat / mert a sír elfödi tőlünk arcodat / És ha karunk ölelésért reszket / Nem ölelheti csak sírkereszted*
4. *Szép haza nyílott meg a lelkem előtt / Ahol már nincsenek sírok szenvedők / De mielőtt én oda elmegyek / Tőletek kedvesim búcsút veszek.*

Balla József 13 éves +1921 III/19 temetve 1921 III/20

Dallam: *Hol vagy én...*

1. *Madárdaloz tavasz virágos ölében / Megjelent a halál komoran sötéten / S egy ifjú virágot letépett a keze / Hogy bánatos könnyel legyen szemünk tele.*
2. *Itt fekszik előttünk bús koporsó zárja / Tavaszi illat száll csendesen reája. / Fúvó szellő ajka búsan sóhajt érte / – 13 évig folyt e földön élte.*
3. *Oh de fáj a szivünk e sorsra gondolva / De apja s anyjának még fájóbb a gondja / Mikor már ennyire felnevelték lassan / Sírba száll, hogy szivük kimondhatlan*
4. *Még se sírjátok oh, megnyugodjatok / Istenemtől egy szebb s jobb hazát kapok / Ki az élet útján tovább vándoroltok / Hozzátok kedvesim végső búcsút mondok*

Szalai Mária 6 hetes +1921 XII/27 temetve XII/28

Dallam: *Hol vagy én szerelmes...*

1. *Itt egy kis koporsó kicsi virág benne / Kit a halál szülők kebléről vett le / Megsápadva fekszik hangtalan az ajka / Megfagyott a forró anyai csók rajta*
2. *Oh mily boldogsággal ringattuk bölcsődet / Mennyi üdvöt vigaszt reméltünk mi tőled / Miért tépted széjjel üdvünk boldogságunk / Te elhervadt első kicsi kis virágunk*
3. *Búsuló szülőim az Isten akarta / Szüksége volt mennyben egy kicsi angyalra / Én nagy vigasztalásra boldogságra megyek / Tehát most tőletek végső búcsút veszek*

Futó Ferenc 1 napos +1922 IV/12 temetve 13-án d.u.

Dallam: *Mondj naponkint és óránkint...*

1. *Gyász költözött e családra a szülőknek gyásza van / Oh miként vigasztalja meg szivöket majd gyászsavam / Szeretetük drága kincse egy kisfiuk hervad itt / A halál korán letörte még fejlődő szirmait.*
2. *Kinek jöttén úgy örültek apa s anya egyaránt / Elhagyja a jó szülőket, az égben lel új hazát / Felzokog a sír keserve bánat kél az arcokon / De vigaszt nyújt kedves ajka szülő testvér és rokon*
3. *Jó szüleim kik oly forrón szeretettek engemet / Körötökben itt maradnom nekem többé nem lehet / hadd csókoljam arcotok meg hadd búcsúzzam tőletek / Édes szülők int az óra Isten legyen veletek.*
4. *Ittmarad még én helyettem s mint én ép oly kedves / Egyetlen kicsi testvérem jó szülők közöttetek / Szelid arcuk mosolygása vidítsa fel szivetek / Kis testvérem int az óra Isten legyen teveled.*

Kazimity Mária 6 órás +1922. IV/18 temetve 19

Dallam: *Oh emberi gyarló...*

1. *Nyíl a tavasz zöld lombokat ölt / S egy virággal szegényebb a föld / Rövid két hét volt az élete / S ráborult a sírnak éjjele.*
2. *6 óráig lehelt az ajka / S ma már ott ül a halál rajta / Szülőinek csókot sem adott / S már az élet rajta megfagyott*
3. *Reményeink így hervadnak el / Ha a zord halál közénk lehel / Örömünkre mély bánat borul / Szemeinkből forró könnyű hull*
4. *Boldog vagyok én ne sírjatok / Hisz a mennyben én angyal vagyok / Nem látlak itt többé titeket / Tőletek hát végbúcsút veszek*

Záró versszak

Esetleg kis eltéréssel általában ugyanaz a szöveg:

Összes rokonaim és szomszédaim / És tiszteletemre összegyűlt vendégim / Most már mindnyájatokkal a jó Isten legyen / vigyétek a sírba pihenni a testem

Vagy:

Összes rokon és szomszédaim / S megtisztelő kedves vendégim / Fogjátok most már fel kihült testemet / S vigyétek aludni nyugvóra engemet.

De van merőben más tartalmú is:

Jézus József és Mária, hozzátok szól most imám / Adjatok helyt közöttetek az örökös hazában / Hogy mondjam szüntelen nagy az én Istenem / Földön és égben Amen.

Egyéb búcsúztatók (kivonatok)

Mihalek Mihály 69 éves – 44 éves házas +1920 dec.3-án temetve XII.4-én d.u.

Dallam: *Oh édes Megváltóm...*

- 1. Hosszú szenvedésem immár véget ére / Rám borult a halál, nyugodalmas éjje / Nem fáj most már semmim, oly nyugodtan fekszem / Ez a bús koporsó gyógyított meg engem.*
- 2. Szomorú harangszó kondul meg felettem / Sirató bús arcok állnak én körültem / Ez az életpálya utolsó végszaka / melyet követ hideg bús síri éjjszaka*
- 3. Itt ez éjjszakában elhal minden bánat / A fénye megtörik a föld aranyának / Ha éltedben küzdve vagyont gyűjtögetél / Itt már egy koldusnál is szegényebb lettél.*
- 4. Tehetetlen beteg voltam én négy évig / Az hittem e bús létnek nem érzem végét / De íme látjátok mégis csak elértem / Nem lesz már ezután semmi bajom nékem*
- 5. Sötét a sírvilág de csak a hit nélkül / Én szent hitet viszek belé örök mécsül / Ragyogó szép világ kapujában állok / Utolsó utamon új életbe szállok*
- 6. Hatvankilenc év után letűnt a napom / Számadásra hívott az égi hatalom / Reszketek és félek, nem tudom mit nyerek / Kedvesim tőletek végső búcsút veszek*

Franczia János 42 éves +1920.XII.11. temetve XII.12-én d.u.

Dallam: *Hol vagy én szerelmes...*

- 1. Lobognak a zászlók, de nem a csatába / Franczia Jánosnak gyászos udvarába / Mélységes nagy álom zárta le a szemét / A sír párnájára hajtotta a fejét.*
- 2. Kicsiny szűk lakásom lesz nekem ezentúl / Annak ablakába hajnal fénye nem gyúl / Nem adnak már gyönyört napfény virágillat / Nem is érzem többé nyilait a kinnak*
- 3. Hosszú sorvasztó kín tépte kebelemet / Mint az ősz ölében a falevelet / 42 év után, itt vagyok már / Hol már többre semmi semmi nem fáj.*
- 4. Örökös hazának kapujában állok / Onnan nézek vissza mégegyszer reátok / Megdobban mégegyszer a szívem értetek / És egy búcsút veszek tőletek.*

Tompa Katalin 23 éves 2 éves háza(s) +1921 X/16. t.17

Dallam: *Jézus az én reményem...*

1. Emberek kik az élet virágit szeditek / Mily sokszor bizakodik el a ti szívetek / Mily kevés gondotok rá, hogy jön a pillanat / Midőn az elvált lélek mindenről számot ad.
 2. Tán biztos, hogy hosszú lesz földi éltetek? / Vagy bizonyos hogy mikor jön végső percek? / Ime! Én ki pár napja egészséges voltam / Itt fekszem előtetek kiterítve holtan
 3. 23 évemet alig haladtam át / Amidőn elszenvedtem a rettentő halált / Hirtelen betegségem egy napi kinommal / Hozta el halálomat s zárt be koporsómba
 4. Most, hogy el kell szakadnom szerettim tőletek / Utolsó búcsúszómat hallani jöjjetek / Kinek szíve a gyászra nem volt készülve még / Vörös Pál kedves férjem az első szám tiéd
 5. Csak két éve állottam oltár előtt veled / S már magadra hagyatva sírsz koporsóm felett / Megcsaltak szép reményid, zokogva hordozod / Mire nem is gondoltál, özvegyi bánatot.
 6. Ami boldogságunk jaj rövid volt az nagyon / Hozzám hűséges szíved ily hamar elhagyom / Oh nincs szó mely enyhítsen vigasztaljon hitet / Hogy Isten szereti a szenvedő szíveket.
 7. Kis fiacskám Vörös Pál, jó anyád messze megy / Vegyen szent oltalmába az áldó égi kegy / Az árvák égi atyja vigyázzon tereád / Utoljára ad csókot a te édes anyád.
- Rep. Oh Jézus adj a sírban nyugalmat testemnek / És adj mennyekben üdvöt én bűnös lelkemnek.

Nagy István 77 éves +1922 II/11-én temetve 12-én d.u.

Dallam: *Oh édes Megváltóm...*

1. Eljöttél hát értem végre hideg halál / Gyötrő kínjaimtól immár megváltottál / Szinte vágyódtam már ölelése után / Hisz az én életem gyötrődés volt csupán.
2. Hosszú sínylődésnek tüzeben égtem én / Kiaszott lelkemből minden kedv és remény / Oh én nyugton megyek pihenni a sírba / Legjobb orvosság a sírhant minden kínra.
3. Ez a gyászos pompa cseppet se fáj nekem / Meggyógyul alatta minden fájó sebem / Elég hosszú éltet adott az ég kegye / Legyen százszor áldott érte az Úr neve
4. Hetvenhét évemnek terhe nyomta vállam / Az élet utait már fáradva jártam / S akinek tüzeben soká vergődtem én / Lassan közelgetett a bús halál felém
5. Most már én elmegyek egy szebb s jobb világba / Hol a szív nem dobban soha se már fájva / Hallgassátok tehát végső búcsúzásom / Akik siratjátok az én elmulásom
6. Szabó Erzsébet az első szavam tied / Tevéled a lelkem 44 évet élt / Kedves feleségem itt hagylak téged / Rakja meg áldással a jó Isten élted.
7. Édes jó hitvesem halóporom is áld / Fogadd búcsúcsókom, a jó Isten hozzád / Legyen boldog minden napod mit még átélsz / Csendben zárd le szemed ha egykor hozzám térsz

8. *Jó leányom Kati s kedves fiam János / Kik én tőlem messze igen távol vagytok / Nem is láthattalak meg sem áldhattalak / De már el kell mennem gyermekim itt hagylak*

Kanyó Dániel 40 éves 18 éves házasság +1922 III/11-én temetve III/12 d.u.

Dallam: *Oh édes megváltóm...*

1. *Kidőlt a támasza egy nagy családnak itt / Gyászos fájdalomnak hallani szavait / Édes apai szív koporsóba zárva / De sok szív lett ime itt miatta árva*

2. *Oh te odaadó kedves édes apa / Mért nem lehet hozzánk ajkadnak még szava / Jaj hogy higgyük el már, hogy te nem vagy többé / Hogy szerető szived már a hideg földé.*

3. *Ide borulunk rád fájdalmas jajszóval / de nem adhat néked lelket már a sóhaj / Ölelésünk csókunk néked már hiába / Jaj mi adhat enyhét a szívünk kínjára*

4. *Zokogó sírástok szóra készíti ajkam / De ez már utolsó s benne sír fájdalom / Mert a válás perce higgyétek fáj nekem / Kedves feleségem s hat kedves gyermekem.*

5. *Szerelmetek könnye koporsómon ragyog / Oh utolsó úton elhagyva nem vagyok. / Bizonyítjátok hogy nem éltem hiába / Sok jó szív kíséri szívem a sírjába.*

6. *De mielőtt oda kijönnétek velem / Ahol ásó kapa csinál lakást nekem / Akiket szerettem s akik szerettek / Titőletek sorban végső búcsút vesztek.*

7. *Odry Luca első búcsúszóma a tiéd / Te véled a lelkem 18 évet élt / Kedves feleségem itt hagylak már téged / Rakja meg áldással a jó Isten élted.*

8. *Megköszönöm neked szerető jóságod / Legyen az életed Istentől megáldott / Viseld békével az özvegység bús terhét / Árassza rád az ég sok áldó kegyelmét.*

9. *Kedves édes lányom jer Kanyó Erzsébet / Édes apádnak már sirba kell mennie. / Áldjon meg az Isten Resch György férjeddal itt / Hol annyi fájdalom annyi bú keserít*

10. *Anna Kati Dániel János s te kis Rozi / Kedves jó gyermekim utolsó szóma ez itt / Hit remény szeretet kíséren benneteket / Édes apátokat sohse feledjétek.*

11. *Isten veled Kanyó Gergely édes apám / S Kanyó Viktória kedves édesanyám / Azt kívánom nektek hogy a sírba szállok / Adja a jó Isten szent áldásid rátok.*

20. *Rep. Jézusom adj nyugtot a sírban testemnek / S adj mennyekben üdvöt én bűnös lelkemnek.*

Özv. Bábi Ilona Czellig Jánosné 64 éves +1922. IV.22 temetve 23 d.u.

Dallam: *Oh édes megváltóm...*

1. *Átölelt a halál hideg karja engem / Bús hideg honába el kell immár mennem / Mélységes nagy álmom zárta le szemeimet / A sír párnájára hajtom le fejemet.*

2. Kicsiny szűk lakásom lesz nekem ezentúl / Annak ablakába hajnal fénye nem gyul / Nem adnak már gyönyört, napfény virágillat / Nem is érzem többé nyilait a kinnak.
3. Oh engem soká gyötört a fájdalom / 64 esztendő nagy földi utamon / Sok évig hervasztott a betegség engem / Míg ez a koporsó megadhatta enyhem.
4. Megizleletem a bús özvegy életét is / Fájó keserviből kijutott nekem is / 15 éve halt meg férjem kit máma / megtalál a lelkem az örök hazába
5. Azért nincs panaszom, hogy el voltam hagyva / Volt öreg éltémnek melengető napja / Kedves gyermekimnek szerető gondjaira / Teltek lassacskán el én öreg napjaim.
6. Örökös hazának kapujába állok / Onnan nézek vissza, még egyszer reátok / Megdobban még egyszer a szívem értetek / És egy végső búcsút veszek titőletek
7. Kedves fiam Czellig István Isten veled / Odri Erzsébettel boldog legyen élted / A sors sohse mérjen csapásokat rátok / Legyen a jó Isten irgalmas hozzátok
10. Kinek éjjel nappal ápolt a két keze / Czellig Erzsébet jó hü lányom jöjj ide / Hűséges szivednek jósága ölelt át / Míg vártam betegen a megváltó halált
11. Köszönöm ezt neked Isten áldjon léte / Nem felejtelek el a magas menyégbe / Én is kérem majd fönt az Istent éretted / Hogy tegye boldoggá e földi életed.
13. Jer most Bábi János, kedves egy testvérem / Az Isten áldását én terád kérem / Minden csapás téged messze elkerüljön / Réd s 8 gyermekedre boldogság derüljön
14. ... unokám tőletek is válok / Mielőtt elhagyom végkép e világot / Az Isten szerelme öleljen titeket / Boldogságtól égjen mindig a szívetek
15. Nászok s nászasszonyok óráim távozni kész / Tartsa fen szívetek szívemnek emlékét / Isten akará ezt nyugodjatok hát meg / Ne hulljon könnyetek s ne keseregjete
16. A rózsafüzérben ittmaradt társaim / Nem szóhetem véletek imáim / Foglaljatok majd be imátokba engem / Én is imádkozom értetek a mennyben.
16. Összes rokonaim és jó szomszédaim / És tiszteletemre összejött vendégim / Áldjon meg az Isten mindnyájtokat most már / Vigyetek csendesen oda hol sír vár
17. Rep Szerelmes Jézusom adj földben nyugalmat / A lelkemnek pedig a mennyben jutalmat.

3.kép: Bremzay Jenő kántortanító nyughelye Szilágyin

Összefoglaló

Egy közel száz évvel ezelőtt megírt és elénekelt, temetési búcsúztatókat tartalmazó gyűjtemény keresztmetszetét adtuk. A szerzőket Czurnity János búcsúztatója indította el a kutatás útján, nála jelentkezik ugyanis a "Szilágyi" szó; innen tudjuk, hogy mely település elhunytjaihoz szólnak a versek. Szerencse volt az is, hogy találtunk egy szilágyi adatközlőt, aki tudta, hogy abban az időben Bremzay Jenő (3. kép) volt a kántor, azaz a búcsúztatók alkotója. Egy elkallódott és véletlenül megmentett füzet 56 személy temetését meghatóbbá tevő, közel 800 strófája közül adtunk ízelítőt. A sok kisgyerek búcsúztatói csakúgy, mint a felnőtteké, változatosak. A befejező strófákról már ez nem mondható el.

A búcsúztatókból szerzett ismereteket a halotti anyakönyvek adataival egészítettük ki, teljesebb képet adva egy-egy eltávozóról. A teljes búcsúztatók kiválogatásakor törekedtünk arra, hogy különböző korú, nemű ember számára írott, lehetőleg különböző stílusú szövegek kerüljenek a szemelvények közé.

Közreadó:

Dr. Czékus Géza

biológus, egyetemi rendes tanár

Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka, Szerbia

czekus.geza@gmail.com

Adatközlők:

A füzet megtalálója és megmentője: **Bogdan Rudinski** teológus' Teológiai Fakultás, Đakovo (Diakovár)

A szilági adatokat **Molnár Emese** okleveles tanítónő jegyezte fel, illetve a fotókat is ő készítette (Szilági).

A kántor kilétét közlő: **Magó Margit** (Manci néni szilági templomi kórustag)